

[Hlavní stránka](#)

ZOO report 4/01

[Vzpomínka na Petra](#)

[Na skok mezi klokany](#)

[Zoo a zámek Zlín - Lešná](#)

[O zvířatech ladných pohybů a divokých mravů](#)

[Ježci, docela obyčejní ježci](#)

[Horké novinky](#)

[Znát budeme jen to, co poznáme](#)

[O koncepci rozvoje zoo](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Vzpomínka na Petra

Luboš Selinger, někdejší šéfredaktor deníku v druhém největším městě Československa, posléze České republiky, a především dlouhá léta přítel a profesní druh Petra Urbánka, za nás za všechny píše: „Milý Petře, o této tématice jsme spolu nikdy nemluvili. Až do současné doby jsem tě totiž stále považoval za kluka, který na takové věci má ještě dost času. Představ si, až nyní jsem zjistil, že už ti letos bylo šedesát. Po celou dobu, od eléva, který nastoupil kdysi do mé redakce, až do nedávna jsem tě stále jen peskoval a něco ti vytýkal, i když mě to po chvíli mrzelo. Ale věděl jsem, že ti to prospívá. Kupodivu, tys to vždy bral a nenadával na mě v redakčních kuloárech tak, jako ostatní, kterým jsem takovou pozornost nevěnoval. Nyní už víš mnohem víc z toho, co jsem ti chtěl a měl ještě říct, protože si poslední dny často povídáme. Ale jako přísný šéfredaktor tohoto skvělého časopisu ZOO report

(který jsi vymyslel, stvořil, redigoval a připravil do posledního slova), mi nedovoluješ více řádků pro „příhovor“, i když adresátem dopisu jsi právě ty. Jen velice nerad se podvoluji tvému příkazu. To činí, ostatně, každý autor, protože být jen jedno násilně škrtnuté slůvko z vlastního materiálu považuje za svatokrádež. Ale je vidět, že nezapřeš dobrou školu a to neustálé cepování. Člověku je těžko, odchází-li někdo blízký. Vždy je mu úzko, teskní, těžko se mu píše a mluví, má-li se s ním loučit. I když jsem pro tebe téměř nikdy nenacházel dobré slovo, jak už jsem se přiznal, velice si tě vážím, jako excelentního novináře staré, poctivé školy. Každý úkol jsi přijal kdykoliv, bez remcání a vždy rád. Bez ohledu na volný čas, na svátek či nesvátek, se zaujetím a s nikdy nescházející iniciativou. Snad tě jen zamrzelo, když ses někdy opozdil a nestihl včas pravidelně týdenní mariáš s básníkem Zeno Kaprálem. Kolikrát jen na tebe trpělivě s dýmku v ústech, beznadějně ztracenou v záplavě mohutného plnovousu, čekal v redakční kuřárně, než si ještě jednou přečteš právě vytvořený urgentní materiál po zalomení do stránky... Nikdy ses nespolehal na korektory. Ani za tuto důkladnost jsem tě nikdy přímo nepochválil. Považoval jsem ji u tebe za samozřejmost. Zkrátka, byl jsem na tebe jako pes. Za každých okolností jako pes honící... Vždy jsi byl mimořádnou a výraznou osobností. Také proto jsi sklízel tolik závidy a pomluv od kolegů, kteří ti nesahali ani po paty. Tvé verše, které, na rozdíl od občas trochu nadbytečně rozevláté novinářské prózy, při nahlédnutí do tvých sbírek vždy působí nádhernou strohostí, sevřeností, bohatým obsahem a vnitřní uměleckou kázní. Odvažuji se tvrdit, že odcházíš pro tebe v té nejkrásnější době. Kdy

jsi snad nejšťastnější v životě, ve spojení s přírodou a zvířátky, které jsi vždy tak miloval. Škoda..... Víím, že tvůj odchod je jen zdánlivý, Petře. Volně se pohybuješ prostorem a časem. Už jsi našel věčnou toleranci, volnost, rovnost, bratrství. Můžeš být a jsi na mnoha místech současně. Dobře Tě vidím.... Stejně jak s mnohými, kteří takto odešli před tebou, setkáváme se spolu třeba na vernisážích výstav nebo čteních v Obci spisovatelů. Ve tvé milované zoologické zahradě v Tygřích skalách nebo Tropicckém království, které je do jisté míry také tvým dítkem. Ale určitě se s tebou na jaře setkám, přijdu-li do výběhu opic. Budeš důležitě sedět určitě na nejvyšší větvi a rozvážně pokuřovat z jedné ze svých dýmek, které tě provázejí na každém kroku. A trochu škodolibě se na mě budeš usmívat.... Kdybych nezvolil tento poněkud zlomyslný závěr, určitě bys nevěřil, že ti opravdu píše tvůj dávný učitel, neustálý kritik, kolega a přítel.“

Luboš Selinger

Na skok mezi klokany

Vzhledem k dostupnosti informací a jejich rychlému přenášeni není pro nikoho z nás návštěva protinožců něčím výjimečným. Prostě nasedneme do letadla a po poměrně pohodlné cestě přistaneme. Letošní kongres exkluzivní Světové organizace zoologických zahrad a akvárií (WAZA) se totiž konal v Perthu, tedy v Austrálii, a účast zástupce členské zoo je povinností. Důležité ovšem je prohlubování navázaných a navazování nových osobních neformálních kontaktů. Potěšilo mne, že se v průběhu jednání ozvalo i jméno brněnské zoo. Stalo se tak ve vystoupení ředitele nejstarší zahrady na světě, vídeňské zoo, dr. Helmuta Pechlanera. Ten Brno spolu se Dvorem Králové a Prahou zařadil do před a po konferenčních pracovních cest kongresu WAZA v r. 2002. Mniší hoře se dostalo této pocty jako zahrady, která prožívá v současnosti dynamický rozvoj a přerod v moderní zoo. Budeme se tak spolu s Rakušany, se Slováky a s Maďary podílet na oslavách 250. výročí založení schönbrunnské zoo. Brno tedy navštíví ředitelé a managementy předních světových zoo a v mnoha okruzích přestane být moravská metropole neznámým městem někde ve

střední Evropě. Pro zahradu samotnou to bude mít i pozitivní přínos pro urychlenou výměnu, případně dodání nových zajímavých druhů zvířat, či pro spolupráci v záchranných programech. A zoo v Austrálii? Zaprvé je kontinentem, na němž lze vysledovat historii naší planety. Prakticky jsou na kontinentu protinožců soustředěna všechna základní biotopová pásma. Australská fauna prodělávala svůj vývoj až do nedávné minulosti bez vnějších zásahů, nikdy nebyla spojena s žádným z ostatních kontinentů, a tak vývoj druhů probíhal bez migračních zásahů. Leč konkrétně. Zaujalo mne, že v zahradách jsou výběhy klokánů volně přístupny návštěvníkům. Vzhledem k tomu, že chceme i v Brně stavět rozsáhlou expozici Austrálie, věřím, že se nám podaří myšlenku přímého kontaktu klokánů s lidmi realizovat. Totéž bychom chtěli učinit s australskými papoušky. Vždyť nic tak dobře neovlivní pozitivní vztah člověka ke zvířatům jako osobní kontakt.

Snímek: NABUL WINJBUI WINJ (zlý duch pojídající muže) – skalní malba domorodců z parku Kakadu

MVDr. Martin Hovorka
ředitel Zoo města Brna

Zoo a zámek Zlín-Lešná

Nedílnou součástí historie zámku Lešná (vystavěného v letech 1887–1894 rakouským rodem Seilernů) byl a je chov zvířat, který tu existoval již na samém počátku 19. století, avšak rozvinutý byl teprve po roce 1930. V té době byly na Lešné soustředěny různé druhy jelenů, antilop, australští běžci emu, několik druhů jeřábů, exotické druhy bažantů, různí papoušci a celá řada jiných zvířat, takže zde vznikl jakýsi soukromý zoologický park.

Po sedmi desítkách let usilovné práce je dnešní Zoo Zlín krásným bioparkem s prostorově uspořádanými expozicemi podle zoogeografických oblastí, jejichž působnost doplňují smíšené skupiny savců a ptáků. V zoo dnes naleznete téměř 230 druhů živočichů. Ve své chovatelské práci se zahrada podílela na řadě primárních odchovů v ČR. V návaznosti na bývalou chovatelskou tradici koní v

Lukově byl v roce 1992 zahájen i chov koní lipického plemene. Zoo přispěla k významnému rozvoji chovu afrických opic gueréz, úspěchy má i v chovu lemurů vari, pštrosů dvouprstých, přimoročců arabských a dalších druhů zvířat. Zoo však nespí na vavřínech. Každým rokem se mohou návštěvníci těšit na zcela nové expozice. Během posledních pěti let byly vybudovány expozice goril, tučňáků, pavilon afrických kopytníků, pavilon lachtanů a zbrusu nový komplex asijských expozic. Výběhy tygrů usurijských, medvědů ušatých a velkoplošná průchozí voliéra pro asijské ptactvo patří svými parametry k nejmodernějším v Evropě. V současné době již vyrůstá v areálu nová impozantní stavba pavilonu slonů, jejíhož otevření se veřejnost dočká na jaře roku 2002. Zoo Zlín se tak stane první moravskou zahradou, ve které budou moci návštěvníci obdivovat největší suchozemské savce planety. Zoologická zahrada Zlín se účastní mezinárodních Evropských záchranných programů ohrožených druhů zvířat (EEP), je členem Unie českých a slovenských zoologických zahrad, Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) a od roku 2000 i Světové asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA).

Mgr. Ivo Klíka
ředitel Zoo Zlín

O zvířatech ladvých pohybů a divokých mravů

Tygři sumaterští se s vrozenou grácií loudají po zeleném travním koberci. Plíží se mezi skalisky, či se skrývají za keře a stromy. Vyhýbají se vodopádům a přeskakují umělé potoky, aby v letních vedrech dorazili k jezírku. Levharti cejlonští odpočívají na stromech či skryti za skalisky. Takový je první zážitek návštěvníka při pohledu z vyhlídkové bašty, nebo z prohlídkové trasy, kterou od těchto šelem odděluje jen sklo. Tygřími skalami, jak se moderní expoziční prostor otevřený v roce 2000 nazývá, se podařilo současnému vedení zahrady vyřešit letitý problém, který měl pro Mniší

horu i nepříznivý zahraniční dopad. Teprve Tygří skály přesvědčivě prokázaly, že jsou vytýkané nedostatky způsobené malým a nevhodným prostorem už minulostí. První vlašťovkou obnovené důvěry byla cesta tygřího samce z Brna do Zoo Lisabon. Levharti cejlonští

jsou na tom z hlediska chovatelského ještě lépe. V roce 2000 se v Brně narodila samička, a co bylo ještě vzácnější, matka se o potomka vzorně starala, a tak proběhl přirozený odchov, bez zásahu člověka. Z významných druhů malých koček odchovává brněnská zoologická zahrada pravidelně mj. kočky rybářské, kočky bengálské a kočky pouštní. Rok co rok Mniší hora

spolupracuje s ostatními domácími i zahraničními zoologickými zahradami, které chtějí doplnit či zkvalitnit své chovy koček rybářských a koček bengálských. Vedení brněnské zoo jim může, až na nepatrné výjimky, vyhovět. Koťata z Brna proto naleznete v západoevropských, ale i asijských zahradách. Novou kapitolu v chovu malých koček začalo Brno psát v roce 1999, ve kterém dorazily na Mniší horu dva chovné páry koček pouštních, samci ze Zoo Wuppertal. Kocouři ovšem museli počkat na samice ze Zoo Berlín. Mezi tím jim byla vybudována poušť v pavilonu vévodcím jednomu ze dvou vrcholů Mniší hory. O tom, že kopii svého domovského prostředí přijali s povděkem a našli v sobě zalíbení, svědčí to, že už o rok později, tedy v roce 2000, se mohl jeden z párů pochlubit čtyřmi zdravými skvrnitými, na Mniší hoře narozenými, koťaty.

Petr Urbánek

Ježci, docela obyčejní ježci

Stejně jako v minulých letech byli hitem podzimní péče člověka o ostatní spoluobyvatele naší planety. Na Mniší horu letos přinesli starostliví Brňané čtyřicet bodlinatých tvorů. V těchto okamžicích už klubička spí zimním spánkem spravedlivých a čekají na jaro. Potud idylické vyprávění o příkladném vztahu dvou druhů žijících na nepatrném bodě nekonečného Vesmíru, na Modré planetě. Proč zamyšlení o ježcích, druhu podle Červené knihy nepříliš ohroženém? Vysvětlím! Nepatřím k řidičům, které opájí rychlost. Ostatně ani moje přibližovaadlo, které se co nevidět zařadí mezi veterány, není přizpůsobeno k tomu, abych dával na odiv sílu jeho motoru. Je podvečer. Vyjždím v lesnatém úseku cesty z pravouhlé zatáčky a třicet metrů přede mnou cupitá ježek. Dobrzdil jsem a popřál mu příjemný zbytek dne. Bylo to ovšem zbytečné. Mezi tím, co jsem se pomalu rozjížděl a v duchu ježkovi mával, přihřít se v protisměru bavorák a učinil z něj placku. Všední případ na miliardách kilometrů kontinentálních superdálnic, dálnic, silnic první až čtvrté třídy, ale i lesních a polních cest. Mnohý tvor

řídící motorové vozidlo, ač v civilním bytí povolný, přizpůsobivý, ba mnohdy i lítostivý, se stává v okamžiku, kdy zařadí první rychlostní stupeň a pomalu uvolňuje spojkový pedál (pokud nemá automatiku) arogantním vládcem planety. Proto pod koly stovek milionů automobilů hynou ročně miliardy zvířat a zvířátek. Mrtvolkami jsou posety silniční sítě na celém světě!

A člověk? Důrazně protestuje proti silničním vrahům pouze tehdy, padl-li či padli jim za oběť příslušníci jeho vlastního druhu. Osud ostatních živých tvorů je mu lhostejný – byť velice rád provokuje prohlášením, že nárok na život má každý tvor. Naše samolibost, podpořená vědeckotechnickými úspěchy, je natolik perverzní, že nedokážeme pochopit ani základní fakt, že se člověk bez ostatních živočichů neobejde, kdežto zvířatům, ale i rostlinám spíše na společné planetě pán tvorstva překáží. Klidně by se bez jeho účasti na jejich životě obešly.

Petr Urbánek

Horké novinky

Pumy se přestěhovaly do lepšího

Brněnská zoo nestaví svoji obnovu pouze na budování nových nákladných objektů. Další možností, jak nabídnout návštěvníkům něco nového je i úprava stávajících expozic. Posledním upraveným výběhem i ubikací je bývalý prostor jaguárů, ve kterém se nyní zabydlují pumy. Byla tak zaplněna i mezera na prohlídkové trase a tyto největší malé kočky dostaly, byť ne moderní, přesto solidní výběh a zateplené ubikace. I když se současnou expozicí v budoucnosti nepočítáme, jde o prostor čtyřikrát větší, než měly pumy doposud, a to je krok dopředu.

Chovná skupina losa evropského

V prvním pololetí letošního roku omezila jak národní, tak zahraniční transporty zvířat slintavka a kulhavka, proto teprve nyní na Mniší horu přibyla mj. samice losa (Givskut Dánsko), dále paovce hřivnaté (Givskut Dánsko) i kasuár, kiang, orel bělohlavý (Praha). Brno zase opustila skupina surikat (Praha), kočky pouštní, zebra Chapmanova, lamy

krotké (Itálie), bernešky kanadské (ČR), leguáni zelení (ČR) atd. Za pozornost stojí budování chovné skupiny losa evropského. V Brně tak budeme mít, po Olomouci, Chomutově a Praze silnou skupinu, kterou se zúčastníme programů záchrana evropské fauny.

P. F. 2002

V těchto okamžicích odzvání prvnímu roku třetího tisíciletí. Jeho tok bystřinami času nijak neoslnil. Opět jsme navždy vymazali z mapy života několik desítek druhů živých tvorů. Oblohu zatemňovaly mraky lesních požárů a odpadky zaplavily zase další desítky tisíc hektarů. Na tyto události pyšní být nemůžeme a ani nechceme. Máme se tedy čím pochlubit? Máme si co přát do nového roku? Jistě. Už samotný fakt, že mezinárodní protestní akce, kterou vyhlásila EAZA – Zastavte jatky v afrických pralesích, podepsalo na dva miliony přátel přírody, signalizuje, že se děje něco pozitivního v myšlení lidí.

Znát budeme jen to, co poznáme

Při diskusích o úloze zoologických zahrad se objevují dva extrémní názory. Zahrada by měla podle jedněch plnit především úlohu

chovatelskou, a to zejména v oblasti ohrožených druhů, zatímco protipólem je snaha druhých udělat ze zoo lunapark s čistě komerčním zaměřením. Přijatelná není pochopitelně žádná z těchto extrémních alternativ. Pro nastínění vhodného pojetí zoo, a to hned v několika rovinách, nám poslouží

myšlenka Baba Diomeho: Koneckonců, rádi budeme mít jen to, co známe, znát budeme jen to, co poznáme... Z těchto závěrů můžeme odvozovat úvahy o moderním poslání zoologické zahrady při ochraně přírody a výchově k ekologickému myšlení. Musíme dát za pravdu autorovi v tom, že si člověk jen stěží oblíbí něco, co osobně nezná, a že má daleko větší sklon ochraňovat věci, s nimiž je seznámen, ba dokonce si je i oblíbil. Zde mají možnost zoologické zahrady sehrát významnou úlohu v oblasti, na kterou se i přes soustavné výkřiky o nutnosti záchrany planety zapomíná. Jde o listování v bohaté kapitole pestrosti života na Zemi v jeho různorodých formách. Zoo může návštěvníkům přiblížit jak exotická zvířata ze vzdálených koutů naší planety, ale také připomenout druhy žijící na našem území. Toto poznání posílí u člověka pocit sounáležitosti a potřebu chránit přírodu. Pokud chtějí v zoo dosáhnout takového cíle, musí prezentovat zvířata v jejich co nejpřirozenějších životních podmínkách, aby si návštěvník kromě poznání, odnesl i příjemný zážitek. Pochopitelně neopomíjíme stejně důležitou úlohu chovatelskou, zejména u velmi vážně ohrožených druhů. Soulad mezi plněním těchto dvou základních norem pak nutně vede ke spokojenosti návštěvníků, kteří se budou do zoo často vracet, i k jisté profesionální hrdosti pracovníků zoo, neboť sami nejprve poznali, aby dali poznat i ostatním.

Ing. Miroslava Piškulová

O koncepci rozvoje zoo

Protože je nezbytnou úlohou moderní zoo mít svoji vlastní tvář, její vedení se rozhodlo navázat na odkaz velkého Brňana – zakladatele moderní genetiky J. G. Mendela - a zvýraznit tak město, ve kterém formuloval své zákony. Základním momentem návrhu koncepce je podrobná rozvaha o dlouhodobých chovatelských záměrech zoo. Jejich základní idea tkví v netradičním členění expozic, které bude odrážet některé zásadní okamžiky ovlivňující vývoj fauny na Zemi. V praxi to znamená zachycení některých etap evoluce, probíhajících v

souvislosti s měnícími se podmínkami života na Zemi. Tyto momenty budou na Mniší hoře prezentovány ve třech rovinách. Připomeňme si tedy, že to jednak budou rozsáhlé komplexní expozice, představující faunu z oblastí (Beringia, Kalahari, Karibik a Wallaceia), jejichž geomorfologické utváření ovlivňovalo vývoj zvířat na širokém území. Druhou úrovní bude ukázka druhů, na jejichž vzniku se podílelo působení jednoho z nejdůležitějších vývojových faktorů, a to izolace. Třetí pak bude ukázka druhů jedné vývojově příbuzné systematické skupiny. Nedílnou součástí záměru je i vznik doplňujících expozic – např. Moravská řeka, Dětské zoo, skanzen Moravská chalupa. Samostatnou oblast tvoří rekonstrukce budovy Stálé akvarijní výstavy Zoo města Brna v Radnické ul. v historickém centru Brna. To vše je neodmyslitelně spojeno s vytvářením kvalitního sociálního i vzdělávacího zázemí pro návštěvníky včetně moderních informačních systémů umožňujících kvalitní informovanost, a tedy i spokojenost návštěvníků. Vedení zoo by realizací své koncepce, ostatně už první

pavilony vyrostly a na dalším souboru expozic byly zahájeny práce, přispělo nejen k vytváření hlubšího vztahu mezi lidmi a přírodou, ale za cíl si klade i propagaci druhého největšího města v České republice – Brna.

Ing. Zdeněk Vrátný
zástupce ředitele

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/